

UNIWERSYTET WARSZAWSKI
WYDZIAŁ NAUK POLITYCZNYCH I STUDIÓW MIĘDZYNARODOWYCH

INSTYTUT NAUK POLITYCZNYCH

UCZESTNICTWO W ŻYCIU PUBLICZNYM

Przedmiot realizowany na II roku studiów licencjackich INP UW (tryb studiów: dzienne), semestr zimowy 2018 r.

Prowadzący: dr hab. Jacek Ziółkowski

Jacek-ziolkowski@wp.pl

jacekziolkowski@uw.edu.pl

Założenia programowe: Celem zajęć jest zdobycie przez uczestników wiedzy na temat partycypacji politycznej, a także umiejętności umożliwiających im aktywne, konstruktywne i odpowiadające wysokim standardom kultury obywatelskiej, uczestnictwo w życiu społeczno-politycznym. Przedmiot ma na celu także przybliżenie charakteru różnych form partycypacji politycznej Polaków w dobie transformacji systemowej.

Forma zajęć: konwersatoryjna obejmująca wątki teoretyczne dotyczące uczestnictwa w życiu publicznym i politycznym oraz część warsztatowa ukierunkowana na kształcenie umiejętności praktycznych.

Zaliczenie: Przedmiot trwa 30 godz. i kończy się zaliczeniem na ocenę.

Warunkiem wstępnym zaliczenia jest:

- obecność na zajęciach
- znajomość zalecanych tekstów oraz aktywny udział w dyskusjach
- udział w warsztatach zajęciowych.

Ocena końcowa będzie uwzględniała:

- aktywność merytoryczną na zajęciach.
- ocenę udziału w warsztatach zgodnie z sylabusem.
- przygotowanie projektu końcowego (patrz sylabus)

Treści merytoryczne zajęć:

Część teoretyczno-propedeutyczna - forma konwersatoryjna

- 1. Zajęcia organizacyjne:** przedstawienie koncepcji przedmiotu, warunków zaliczenia, omówienie metod prowadzenia zajęć.
- 2. Formy i warunki partycypacji w życiu publicznym.** Partycypacja-uczestnictwo-aktywność w życiu publicznym i politycznym. Partycypacja konwencjonalna i niekonwencjonalna. Partycypacja prawna i bezprawna. Partycypacja z użyciem przemocy i bez użycia przemocy. Formy artykulacji interesów. Aktywność obywatelska Polaków. Źródła apatii w życiu publicznym Polaków.

Literatura obowiązkowa:

- U. Kurcewicz, *Aktywność polityczna Polaków w świetle ewolucji postaw społeczno-politycznych związanych z przeobrażeniem systemu politycznego.* Por. <http://pressto.amu.edu.pl/index.php/pp/article/viewFile/1347/1286>
- *Partycypacja obywatelska* por: http://www.ekonomiaspoleczna.pl/files/ekonomiaspoleczna.pl/public/Biblioteka/2015_3.pdf
- J. Lubecki, L. Szczegół, *O źródłach apatii politycznej w transformującym się społeczeństwie*, [w:] *Studia politologiczne vol. 11: Społeczne uwarunkowania transformacji systemowej w Polsce*, J. Garlicki (red.), Warszawa 2007, por. <http://biblioteka.oapuw.pl/jacek-lubecki-lech-szczegola-o-zrodlach-apatii-politycznej-w-transformujacym-sie-spoleczenstwie-studia-politologiczne-vol-11>

3. Aktywność wyborcza Polaków. Uwarunkowania i geneza partycypacji wyborczej Polaków w dobie transformacji systemowej. Wymiar partycypacji wyborczej na tle innych systemów. Obraz empiryczny Polski- trendy, diagnozy, ekstrapolacje.

Literatura obowiązkowa:

- Raport: M. Cześnik, *Partycypacja wyborcza Polaków* [tekst dostępny na stronie: <http://www.isp.org.pl/files/20145849250174351001263374709.pdf>]
- *Obywatele i wybory*, Marta Żerkowska-Balas, Aleksandra Kozaczuk [tekst dostępny na stronie] http://www.batory.org.pl/upload/publikacje/Obywatele%20i%20wybory_2013.pdf
- wyniki wyborów parlamentarnych 2015: <http://www.newsweek.pl/polska/szczegolowe-wyniki-wyborow-parlamentarnych-2015-jak-glosowaly-wojewodztwa,artykuly,372966,1.html>

4. Aktywność w życiu publicznym i politycznym w Polsce osób młodych. Udział młodych w życiu publicznym i politycznym. Geneza aktywności młodych. Wartości i orientacje ideologiczne młodych. Kontestacja czy indyferentyzm młodego pokolenia?

Literatura obowiązkowa:

- K. Szafraniec, *Dojrzewający obywatele dojrzewającej demokracji o stylu politycznej obecności młodych.* http://www.institutobywatelski.pl/wp-content/uploads/2012/12/dojrzewajacy_www3.pdf

- M. Brol, *Psychospołeczne aspekty aktywności politycznej młodych ludzi*.
http://www.tin.us.edu.pl/images/psychospoleczne_aspekty_aktywnosci_politycznej_mlodych_ludzi.pdf

5. Aktywność w sferze publicznej a stan społeczeństwa obywatelskiego. Kultura obywatelska Polaków. Mentalność polityczna Polaków. Społeczeństwo obywatelskie w Polsce – między mitem, utopią a obrazem empirycznym.

Literatura obowiązkowa:

- K. Podemski, *Społeczeństwo obywatelskie w Polsce 25 lat po wielkiej zmianie*, w:
<http://pressto.amu.edu.pl/index.php/rpeis/article/view/1763/1733>
- Raport: *Diagnoza Społeczna 2015*, Roz. 6.: *Stan społeczeństwa obywatelskiego*, - bez rozdziału pt: Kapitał społeczny. [raport dostępny na stronie:
http://www.diagnoza.com/pliki/raporty/Diagnoza_raport_2015.pdf
- L. Szczegóła, *Blokady społeczeństwa obywatelskiego w Polsce*, w:
<http://www.ltn.uz.zgora.pl/PDF/rocz03/1.pdf>

6. Znaczenie i formy kapitału społecznego w funkcjonowaniu demokracji. Pojęcie kapitału społecznego. Znaczenie kapitału społecznego dla systemu: ekonomicznego, politycznego. Stan kapitału społecznego w Polsce: analiza danych empirycznych. Zaufanie społeczne jako wskaźnik kapitału społecznego. Paradoks nieufności i apatii w społeczeństwie polskim.

Literatura obowiązkowa:

- E. Mianowska, K. Walentynowicz-Moryl, *Konceptualizacja i operacjonalizacja kapitału społecznego*, por. http://50plus.wpsnz.uz.zgora.pl/data/uploads/kapital_spoleczny.pdf
- Raport: *Diagnoza Społeczna 2015*, Roz. 6.: *Stan społeczeństwa obywatelskiego: Kapitał społeczny* [raport dostępny na stronie: http://www.diagnoza.com/pliki/raporty/Diagnoza_raport_2015.pdf
- Polska smuta - wywiad z J. Czapińskim, por. <http://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/kraj/287610,1,polska-smuta.read>

Część kształtująca umiejętności i kompetencje - forma warsztatowa

7. Petycja obywatelska – jako forma udziału w życiu publicznym. Podstawa prawna. Adresat. Formy aktywizacji odbiorców. Narzędzia komunikacyjne.

Literatura zalecana:

- S. Grabowska, P. Kapusta, *Pojęcie i charakter prawa petycji*, w: [http://www.bibliotekacyfrowa.pl/Content/65399/Teoretyczne i praktyczne aspekty realizacji prawa petycji.pdf](http://www.bibliotekacyfrowa.pl/Content/65399/Teoretyczne_i_praktyczne_aspekty_realizacji_prawa_petycji.pdf)
- Analiza portali internetowych: www.petycje.pl i www.zmienmy.to

Metoda warsztatu:

- Każdy uczestnik kursu w grupach 2-3 osobowych składa petycję na wybrany temat oraz pozyskuje dla niego poparcie (kliknięcia) na ww. portalach (lub innych) za pomocą dowolnych metod komunikacyjnych.
- Twórcy najbardziej popularnej petycji w każdej z 2 grup zajęciowych – uzyskują **bonus +1** do oceny końcowej z przedmiotu.

8. Kultura debatowania i dyskutowania. Zasady prowadzenia sporów, formy argumentacji. Dialektyka i erystyka.

Literatura zalecana:

- Poradnik prowadzenia debaty oksfordzkiej: <http://www.szkoła-liderow.pl/download.php?id=723>.
- M. Stączek, *Sztuka skutecznej prezentacji publicznej* w: http://www.edisonteam.pl/sztuka_skutecznej_prezentacji.pdf
- A. Schopenhauer, *Erystyka czyli sztuka prowadzenia sporów*, Warszawa 1983.

Metoda: Debata oksfordzka na wybrany przez studentów, aktualny problem ze sfery politycznej.

Opis: uczestnicy wybierają temat. Role są rozdzielone. Część osób odgrywa rolę publiczności.

- Po debacie omówienie taktyk prowadzenia dyskusji, błędów itp.

9. Gra symulacyjna - szkoleniowa kształtująca umiejętności współpracy w grupie (scenariusz będzie wybrany po ustaleniu składu liczbowego grupy)

10. Sztuka przemawiania i wystąpień publicznych. Elementy retoryki. Jak stworzyć skuteczny przekaz, struktura przemów politycznych. Preparacja i realizacja przemów.

Literatura zalecana:

- B. Decker, *Wystąpienia publiczne*, Warszawa 2009;
- B. Blein, *Sztuka prezentacji wystąpień publicznych*, Warszawa 2009.

Metoda: symulacja debaty nad projektem ustawy. Uczestnicy przygotowują w domu i wygłaszają przemowy w trakcie debaty. Uczestnicy debaty mogą ogrywać role, rzeczywistych polityków, wraz z ich stylami komunikacyjnymi. Czas i warunki przemów będą ustalone. Wystąpienia będą oceniane.

11. Prowadzenie negocjacji. Przygotowanie do negocjacji oraz prowadzenie dialogu negocjacyjnego. Teoretyczne wyznaczniki prowadzenia negocjacji: cele, zasady, strategie.

Literatura zalecana:

- Z. Uniszewski, *Konflikty i negocjacje*, Warszawa 2000, rozdział 6.
- Negocjacje w biznesie: <http://www.parp.gov.pl/files/74/517/20354.pdf>

Metoda: gra symulacyjna negocjacji: przygotowanie stanowiska, obranie strategii, wyznaczenie ról, ustalenie granic kompromisu itp.

Opis: Prowadzący wraz grupą ustala scenariusz, temat i warunki. W grupach lub indywidualnie uczestnicy przygotowują się do swych ról, zbierają informacje i wchodzą w role, ustalają strategie, przygotowują ofertę wstępną itp.

12. i 13. Prezentacje projektów przygotowanych przez grupy założenie (fikcyjne) organizacji publicznej, społecznej, politycznej. Może być to np.: stowarzyszenie, fundacja, partia polityczna itp. Projekt w formie prezentacji multimedialnej. 2-3 osobowe grupy. W prezentacji:

- Odtworzenie wszystkich kroków prawnych koniecznych do założenia organizacji (jak założyć?)
- Omówienie misji, sensu społecznego organizacji (po co?)
- Wskazanie kierunków działań organizacji (jak realizować cele)
- Wskazania źródła potencjalnego finansowania działalności.

Zalecana literatura natury ogólnej:

1. R. Putman, *Demokracja w działaniu*, Kraków 1995;
2. G. Sartori, *Teoria demokracji*, Warszawa 1998;
3. S. M. Lipset, *Homo politicus. Społeczne podstawy polityki*, Warszawa 1998;
4. P. Braud, *Rozkosze demokracji*, Warszawa 2005;
5. *Ani książkę, ani kupiec: obywatel. Idea społeczeństwa obywatelskiego myśli współczesnej*, wybór tekstów i wstęp J. Szacki, Kraków 1997;
6. *Społeczeństwo liberalne. Rozmowy w Castel Gandolfo*, red. K. Michalski, Kraków 1996;
7. *Społeczeństwo obywatelskie*, pod red. W. Bokajły i K. Dziubki, Wrocław 2001;
8. D. Mider, *Partycypacja polityczna w Internecie*, Warszawa 2009;

9. E. Wnuk-Lipiński, *Socjologia życia publicznego*, Warszawa 2008;
10. P. Sztompka, *Zaufanie. Fundament społeczeństwa*, Warszawa 2008;
11. M. Theiss, *Krewni-znajomi-obywatele. Kapitał społeczny a lokalna polityka społeczna*, Toruń 2007;
12. J. Herbst, *Oblicza społeczeństwa obywatelskiego*, Warszawa 2005;
13. *Konflikt i porozumienie. Psychologiczne podstawy demokracji deliberatywnej*, pod red. J. Reykowskiego, Warszawa 2007;
14. A. Golec, *Konflikt polityczny: myślenie i emocje*, Warszawa 2002;
15. *Teoria wyboru publicznego. Wstęp do ekonomicznej analizy polityki i funkcjonowania sfery publicznej*, J. Wilkin (red.), Warszawa 2005;
16. *Elementy teorii wyboru społecznego*, wprowadzenie i wybór tekstów G. Lissowski, Warszawa 2001;
17. A. Pawłowska, *Władza i uczestnictwo polityczne w społeczeństwie informacyjnym*, Lublin 1995;
18. *Aktywizowanie wyborców. Inicjatywy z różnych stron świata*, ISP, Warszawa 2008;
19. *Organizacje pozarządowe. Dialog obywatelski. Polityka państwa*, M. Rymśa (red.), ISP, Warszawa 2008;
20. T. Kaźmierczak, M. Rymśa, *Kapitał społeczny. Ekonomia społeczna*, ISP, Warszawa 2007;
21. *Organizacje pozarządowe w Polsce. Podstawy prawno-finansowe*, M. Granat (red.), ISP, Warszawa 2000;
22. *Aktywność obywatelska w rozwoju społeczności lokalnej*, M. Wadowicki, Z. Woźniak (red.), Municipium Warszawa 2001;

23. *Samoorganizacja społeczeństwa polskiego III sektor i wspólnoty lokalne w jednoczącej się Europie*, P. Gliński, B. Lewenstein, A. Siciński (red.) IFIS PAN, Warszawa 2004.
24. *Diagnoza Społeczna 2015. Warunki i jakość życia Polaków + KS* - Czapiński Janusz, Panek Tomasz (red.), Warszawa 2015, lub: www.diagnoza.com
25. P. Żukiewicz, *Przywództwo polityczne, teoria i praktyka*, Warszawa 2011,